СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LII. Ч. 255. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 30. грудня 1944. No. 255. New York and Jersey City, Saturday, December 30, 1944. Vol. LII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Німці будуть розгромлені заповідає Стимсон

Генрі Л. Стимсон, секретар війни, заявив підчас конференції з ґазетярами, що він певний щодо цього, який буде остаточний вислід німецької офензиви на західньому фронті в Европі. У війні годі вигравати кожну битву, казав Стимсон. Німці загазардували тим разом усіми своїми мілітарними та пропаґандними засобами, щоб проломити аліянтський фронт у бойовому і дипльоматичному розуміню. Та це все закінчиться для них неминучою катастрофою, себто повним розгромом.

ОСТЕРІГАЄ РОСІЮ

Вашингтонський „Стар" пише, що якщо Совєти будуть керуватися в міжнародніх справах тільки власними інтересами, то це може спричинити „фатальне напруження" в російсько-американських відносинах.

ЧОМУ НЕМА БУНТУ ПРОТИ СОВЄТІВ?

На ось таке складне питання пробує відповісти Джордж Е. Соколскі, відомий американський колюмніст. Він каже, що по війні звичайно наступають революції, бо війна робить людей голодними і злющими. Тому, як тих людей визволиться, а далі є голод, то люди і по визволенню ненавидять кожного, включно з тим, що їх визволив... В наші часи, пише Сокольскі, ситуація ще й така, що як тільки де наступить визволення, то зараз там зявляються комуністи і ще скріпляють у людей ту лють. Тому тяжко завести там якийсь порядок. А саме з такою акцією комуністів стрінулись тепер американці в Італії, Франції, Бельгії та Голяндії, а британці в Греції. Знов Совєти, пише Соколскі, такої проблеми не мають просто тому, що „вони не приходять до ніякого краю як визвольники, а тільки як переможці: як мілітарні переможці ввійшли вони в Фінляндію, Естонію, Лотву, Литву, Польщу, Україну, Румунію, Болгарію, Мадярщину і Югославію". Як американці входять в якийсь край, то на те, щоб чимскорше його опустити, та „росіяни вступають на якусь територію, щоб на ній залишитись", щоб пильнувати, щоби всюди була така влада, на яку дає дозвіл Москва. Тому, каже Соколскі, „нема революцій на землях, які займають росіяни, бо на тих землях нема визволення", а є тільки „зміна в переможцях".

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

РАДУЮТЬ УКРАЇНСЬКИМИ КНИЖКАМИ

Український Народний Союз вислав до Лондону, до Союзу Українських Канадійських Вояків, 50 примірників книжки проф. Манінґа про українську літературу, в дарунку для українських вояків. В подяці, надісланій У. Н. Союзови, підкреслюється, що якраз дарунки з того роду українських книжок є дуже пожадані. „Тяжко знайти слів, щоб описати, як вдячні ми за цей неоцінений дар", пишеться в листі з Лондону до У. Н. Союзу.

Ще додамо, що книгарня „Свободи" одержує раз-у-раз подяки і признання від вояків за книжки про Україну, видані англійською мовою, що їх висилають їм різні наші люди чи організації.

ЯК ДБАЮТЬ ЗА ПОЛЬСЬКУ КУЛЬТУРУ?

При Колюмбійськім університеті в Ню Йорку істнує „Польський Клюб", що має завдання поширювати тут інтерес до Польщі. Стараннями згуртованої в ньому молоді влаштовуються концерти і відчити та вистави. Минулого року Клюб видав збірку польських поезій, переведених на англійську мову, п. н. „Ди Поліш Ленд", а тепер береться видавати другий том п. н. „Ди Ґолден Ґарп".

„ВОЛГА-МАТИ"

Большевицькі У. Щ. Вісти з 24. грудня б. р. помістили „інсценізацію до 27-ої річниці існування Радянської України". Це має бути комбінація з „Листа до українців в Америці" М. Рильського і віршоване смаровило Миколи Тарновського, нюйорського комуніста, що бере не смаровило за „голос американського українця". Щоби ширший загал міг знати, як співає цей большевик, наведемо, для прикладу, такий уступ: „З Дніпром співає там ріка Москва, і Волга-мати грає унісоном, і сильно вже лунають ті слова над Міссісіпі і понад Ґудсоном". Що Волга, Волга, мать родная..." є матірю для москалів, то річ природна. І можна їм тільки дати признання, що її так шанують. Але яка вона мати для українців? Як бачимо, то большевицькі яничари в Америці хотілиб навіть тут вчити українців памятати за ріку Москву, а зокрема за „Волгу-мати". А Шевченко так чудово оспівав Дніпро: „Ой Дніпре мій, Дніпре, широкий та дужий, багато, ти, Батьку, у море носив козацької крови.'" Та як їм згадувати ось так рідного Батька. На те вони — яничари. Тому і не можуть обійтися без — чужої мами.

З ЛЬВОВА

Совєтські джерела подають, що у Львові почався від 1. жовтня набір студентів до львівського державного університету ім. Франка. Почав працювати Політехнічний інститут. І відкрито, як оголошується, 62 школи з 20,000 учнями.

СОВЄТИ ЗАПАНУЮТЬ НАД АВСТРІЄЮ

Першим з Аліянтів, що дістанеться до Австрії та Відня, будуть Совєти. Таке заповідають з Лондону, кажучи, що з Віднем буде те саме, що з Будапештом, який уже так якби був у совєтських руках. Знов з Австрією буде так, як є з Мадярщиною, що вже має просовєтський уряд, створений у Дебречині. Значить, що заки Америка і Англія зможуть виявити свої впливи і зявитись в Австрії з своїми військами, Австрія буде вже в такому відношенню до Совєтів, в якому є вже Румунія, Болгарія та Югославія, де є вже всюди просовєтські уряди.

„МАЙДАНЕК" ЗНОВ НА ОВИДІ

В цілому світі знають уже про концентраційний табор у Майданку, коло Люблина, де націсти допускались огидних злочинів над жидами та іншими національностями, що їх тамтуди запроторювали і там вбивали та палили. Про той самий Майданек пишуть тепер знов, а то в звязку з відомостями, що їх доставило до Англії польське підпілля, що держить з польським урядом у Лондоні. У тих звітах кажеться, що Майданек тепер заповнений поляками, арештованими совєтською владою, що в люблинській окрузі Совєти мали арештувати 21,000 польської підпольної армії, а біля Седлец має бути в викопаних у землі ямах 3,000 польських офіцирів і представників польської підпольної адміністрації краю. Кажеться далі, що така доля стрінула усіх польських вояків, що воювали проти німців і шукали співпраці з червоною армією. Проти цього, як і проти „пятого поділу Польщі" беруться тепер американські поляки протестувати по всій Америці.

Німецька офензива зістала здержана в Бельгії і Люксембурґу

Велика німецька офензива на західньо-европейскому фронті, що зачалась дня 16. грудня наступом проти Першої Американської Армії, зістала перший раз здержана майже на цілому фронті, зокрема в Бельгії й Люксембурґу, де вона здобула найбільші простори. Приказ, щоб здержати ті німецькі наступи, що вже зачинали ставати для Аліянтів справжньою загрозою на цьому фронті, дістав ген. Патон. Він вивязався з тяжкого завдання якнайкраще. Передні німецькі частини зістали отсе розбиті на західньому крилі й на полудневому.

„ГАЛИЧАНИ"

Свящ. Роман Саміло, москвофіл, що є тепер за „Єдиний, могучий Совєтський Союз", як був за царату за „єдину Росію", говорив у своїм докладі на „Освободительнім Конґресі" в Філядельфії про „єдинство", кажучи, що вже давно було повно „ґаличан" і „карпатоpосів" в „общерусской культурной і политической жизни". Казав, що галичанами були: автор „Слово о полку Ігоревім"; співець Митуса, що походив з Перемишля; Петр Московский, перший митрополит „всея Руси", уроженець Рави руской; Гнат Рябець, що привів на Куликове поле два полки з Самбора і рішив про бій та розгром татар; козацький гетьман Петро Конашевич Сагайдачний; Степан Яворський, дорадник царя Петра І; Лодій, перший ректор Петроградського університету і Балудянський, що помагав Сперанському при укладі Російського Збору Законів. Два останні були „карпатоpосами", казав Саміло.

СТОЯТЬ САМІ ЗА СОБОЮ

Канадійський „Вістник" з 15. грудня б. р. пише в статті „Не дві, а три сторони", що людство ділиться тепер на такі ґрупи: За Росією є лише комуністи в Росії і поза Росією, за Німеччиною є лише головно німці, а поза ними є цілі краї й народи, що не хочуть диктатів ні Німеччини, ні Росії, а хочуть жити своїм власним ладом: До тих народів належить український нарід:.

„... ще від 1917 р. в основі українського життя лежить принцип української самостійности і незалежности від якого будь чужого верховодства. В виду такого факту і питання не може бути, за ким, чи проти кого українці стоять — вони стоять найперше самі за собою."

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Правда про Україну—„не. є у моді"

Скільки нам, американським українцям, треба ще працювати, щоб поширити правду про Україну та український нарід, найкраще пізнати з тої критики про книжку Вилйема Г. Чемберлина „Ди Юкрейн: Ей Собмерджд Нейшен" яка появилася в „Бук Ревю" часопису „Ню Йорк Таймс" з неділі 24. грудня б. р. Та критика є з різних зглядів така цікава, що вартує звернути на неї ширшу увагу.

Спершу годиться ствердити, що це перший раз появилась в Америці така обширніша критика про книжку про Україну та український нарід, видану англійською мовою, що є річевою, глибшою змістом і оригінальною, а теж такою, якої автор є з відомим іменем. В нашому випадку є ним Бертрем Д. Волф, письменник і журналіст, автор кількох книжок.

Очевидно, що це треба завдячувати теж і тому, що тут мова про книжку, яку написав Вилйем Генрі Чемберлин, про якого пишуть, що про щоб він не писав, то воно завжди цікаве, важне й актуальне, а рівночасно солідно й обєктивно оброблене. Про що саме пише критик, зможуть довідатись ті, що критики не читали, з сьогоднішнього „Юкрейнієн Вікли", де її передруковано. Зі свого боку звернемо увагу тільки на таке, що усім нам треба добре запамятати і відповідно до того застосовуватись, коли справді хочемо допомогти Україні добитись кращої долі.

У своїх перших словах пише цей критик таке: „Вилйем Генрі Чемберлин знов пливе проти води". Бож супроти того, що Совети є военним союзником Америки, писати про важкі кривди, яких дізнає український нарід збоку советсько-московської влади, є тепер тим самим, що плисти проти води...

Ось таке стверджує американський критик, тай ще з додатком, що Чемберлин вибрав собі тою книжкою такий предмет, що є „тяжким, спірним і немодним".

Як бачимо, сказано коротко, ясно, чесно й правдиво, бо саме такою є українська справа, коли її тепер хтось бажає представляти у правдивому світлі, себто згадуючи і за злочинства усіх окупантів України в минулому і сучасному. І є вона „немодною" навіть і тоді, коли хтось, як от Чемберлин, не обороняє цілковитої незалежности України в тому розумінню, щоб Україна таки обовязково зірвала всякі федеративні звязки з Росією чи з Совєтським Союзом. Вистарчає, що він є за справді „вільну Україну" і наводить факти, що та Україна, що є тепер у складі СССР, не тільки, що не є вільною, але є під гнетом московської диктатури, і то таким, що український нарід гинув навіть у мирних часах міліонами з голоду — з політичної пімсти червоної влади на Кремлю. Українська справа є ще теж „немодною" і тому, бо вона мусить пригадувати польське ярмо, різні „пацифікації", як і те, що український нарід на західно-українських землях не тільки не бажав ніколи бути під Росією, але й не бажав і не бажає бути під Польщею.

Ось і тому так є, пише критик, що як для росіян (теж і таких як „демократ і соціяліст" Керенський), так і для поляків (включно з соціялістами), українська справа являється нічим іншим, а тільки якоюсь видумкою, а український визвольний рух якимсь „штучним рухом". Всі вони згідно цей рух заперечують, не хочуть його нігде добачувати і нічого про його справжню суть знати і говорити.

Та, каже далі критик, Чемберлинови таки вдалося доказати, що так не є... Чемберлин, каже критик, звязав правдиво країнське національне відродження з національними рухами XIX. століття, з великими демократичними кличами та ідеалами, з пробудженням „простої людини". І тому критик глузує з тих „демократів", що того явища не добачують та відмовляють українському народови тих прав, за які бореться справжня демократія у всьому світі.

Критик теж вірить, що буде так, як пише Чемберлин, а саме, що український нарід не буде мовчати і боротьби за свої права не занехає, і ті свої домагання у своїм часі зголосить. І тому саме, каже він, книжка Чемберлина про Україну не є „немодерною", але — начасі, хоч вона не до вподоби ні тим, що є за Советами, ні тим, що є за Польщу, ні навіть не задоволяє вповні українських націоналістів, що є за цілковите відірвання українських земель від Росії та Польщі й створення з них цілком незалежної України.

Нам здається, що для української справи є найважніше те, що Чемберлин написав правду про трагічне положення українського народу під окупантами, що звязав тісно український визвольний рух з світовими рухами національних відроджень різних народів та з демократією, та що в перемозі демократичних ідеалів добачує краще будуче і волю України. А те, що написав критик про книжку Чемберлина, вказує на те, що нам треба дбати „дуже дбати, щоб ось таких книжок, що порушують ту „немодну" українську справу, появлялось в англо-саксонськім світі щораз більше. Бо це теж спосіб, що не дає ворогам України змоги цілком придушувати і придоптувати українську справу в світі, на міжнародному форумі.

І ще одно. Як появиться ось така книжка, то всім нам треба подбати, щоб її скоро й якнайширше розповсюднити, бо й таке причиняється до того, що „немодне" стає „модним", бо широко розголошеним. При тому памятаймо, що тут іде про дуже важну міжнародну проблему, що повинна обходити і Америку. А нам вона ще така дорога тому, бо хоче вирвати з неволі той нарід, з якого походимо.

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ КУЛЬТУРИ Й ОСВІТИ

Канадійський „Новий Шлях" відзивається з пропозицією створити для канадійських українців Дім Осередку Культури й Освіти в Винипегу, щоб заховати українські культурні цінності, перебрані з України, чи тут придбані, як теж, щоб їх далі розробляти і поширяти. На ту тему читаємо там, між іншим, ось такі завваги:

„Упродовж майже 50 років канадійські українці черпали цінності з української культурної скарбниці. Черпали, користувались ними і ставали повновартнішими самі для себе та більше шанованими збоку співгромадян... Так було й є досі. Ми користали з української культури. Та коли через Україну в останніх пятьох роках кілька разів пересунулась жахлива, нищівна военна машина европейських мілітаристів - імперіялістів, перед кожним канадійським українцем стало зловіще питання: Що станеться там із українською культурою? Відповідь не дала на себе довго ждати! Дійсність на українських землях кричить до нас, що українська культура є смертельно загрожена, що вона може бути збещещена, викривлена або й зовсім знищена займанцями України. І ось саме ізза цього кілька місяців тому громада культурних, освітних та інших суспільних працівників-канадійців українського роду видала відозву до нашого загалу в Канаді з пропозицією створити Дім Осередку Культури й Освіти в Винипегу".

